

*****

III. H O O F D D E E L.

Van den Toestel (a) tot de Kruidmengkunst.

EEN der voornaamste deelen van den Toestel tot de Kruidmengkunst is gelegen in de Uitvindingen, om het vuur wel aan te leggen, te onderhouden, en deszelfs kragt te regeren en te bestieren. Van deeze Uitvindingen, *Furnuizen* (b) genoemd, zyn 'er verscheidene soorten, overeenkomstig met de plaats en de byzondere oogmerken, waaraan zy moeten beantwoorden. Ik zal hier alleen trachten een algemeen denkbeeld te geeven van het Saamenstel der zulken, die in de Kruidmengkundige bewerkingen (c) gebruikt worden, en van de voornaamste Regelen, naar welken zy ingericht worden.

Van de Furnuizen. (d)

Het eenvoudigste Furnuis is de gemeene kachel, anders genoemd het Furnuis voor een *OPEN VUUR*. Dit wordt gewoonlyk gemaakt van een yzeren hoepel, vyf of zes duimen diep; met een rooster, of eenige yzeren staaven, dwars over den bodem, om de brandstof te dragen. Het zelve staat op eenen voet, om het van de eene plaats op de andere te kunnen zetten; of het is vast gemetseld. In het laatste geval, wordt 'er eene holte onder den rooster gelaaten, om de asch, die 'er doorvalt, in te ontvangen; en eene opening, of deur, in 't voorste deel van deezen afchkuil, dient niet alleen om de asch nu en dan 'er uit te haalen, maar ook om de lucht tot de brandstof te laten doordringen. Dit Furnuis is alleen geschikt voor zulke bewerkingen, die alleen eene maatige hitte vereiffchen; als trekken, (e) koken, (f) en het uitdampen (g) van Vogten. Het Vat, welk de stof van het onderwerp bevat, wordt door een treest op 't vuur ondersteunt.

Een dieper hoepel of lichaam, langwerpig rond, vierkantig rond, naa boven wyder wordende, eyrond, of van eene andere gedaante; gemaakt van, of bestreken met zulke stof, die een sterk vuur kan uitstaan; met eenen Rooster en een Afchkuil 'er onder, gelyk in 't voorgaande; en gemeenschap hebbende met eene byzondere pyp, of schoorsteen, boven aan; zoo maakt het een *WIND-FURNUIS*. (b)

Hoe grooter de regtopgaande hoogte van den schoorsteen is, hoe sterker de lucht door het Furnuis zal trekken, en zoo veel te feller zal het vuur branden; voorondersteld zynde, dat de wydte van den Schoorsteen groot genoeg zy, om alle de lucht, welke het Furnuis door den Rooster kan ontvangen, vry door te laten: tot dat einde moet de oppervlakte der openinge van den Schoorsteen byna gelyk zyn aan de oppervlakte der tusschen wydten van den Rooster.

Hier van daan is 't ook, dat, wanneer de Schoorsteen uit losse pypen bestaat, die aan de einden op elkanderen kunnen gestoken worden, zoo dat de lengte, naar gelegenheid kan vermeerderd of verminderd worden, naar dezelfde evenredigheid de sterkte van het vuur ook zal vermeerderd of verminderd worden.

In

(a) *Apparatus Pharmaceuticus.* (b) *Fornaces.* (c) *Operationes Pharmaceuticales.* (d) *Fornaces.* (e) *Infusio.* (f) *Decollio.* (g) *Evaporatio.* (h) *Fornax ventosa.*

In Furnuizen, die eenen vasten Schoorsteen hebben, kan het zelfde voordeel op eene andere wyze verkregen worden. Want, dewyl de felheid van het vuur geheel en al van de lucht, die geduurig doortrekt en de brandstoffs aanblaast, afhangt; zoo is 't klaar, dat men het geweldigste vuur naar zyn welgevallen kan dempen of bedwingen, door het meer of minder toedoen van de deur, of van den Afchkuil, door welken de lucht inkomt, of van den schoorsteen, waar door ze uitgaat; en dat het vuur wederom meer of minder zal worden opgewakkerd, door deeze openingen meer of minder open te zetten. Een beweeglyke plaat, of REGISTER (schuif), in een bekwaam gedeelte van den schoorsteen, is een goed middel om de wyde van den doortogt der lucht gemakkelyk te veranderen, en gevolglyk om de hitte te regelen.

'Er zyn twee gemeene foorten van Wind-Furnuizen; een met den schoorsteen om hoog, midden over het Furnuis; het ander met den schoorsteen aan eene zyde, en den mond vry.

In het eerste, is het bovenste deel van 't Furnuis vernaauwd tot zulk eene opening, dat de schoorsteen daar op passe; of het is overdekt met een boog-verwulft, of met een platte plaat, die eene diergelyke opening in 't midden heeft. Dewyl men nu, by zulk eene gesteldheid van den schoorsteen, van boven niet tot binnen in 't Furnuis kan komen; wordt 'er een deur op de zyde gemaakt, een weinig boven den Rooster, om brandstoffs by te boeten, de stoffs in 't vuur te bezien enz.

Om Aftrekkels (i) te maaken, in dit Furnuis, moet de Kroes of het smeltvat onmiddelyk tusschen de brandstoffs geplaatst worden; met een stuk van een tichelsteen, of diergelyk ander steunsel, tusschen het zelve en den Rooster, om te beletten, dat de koude lucht niet van onderen tegen den bodem slaa.

Als het Furnuis tot een STOFFSCHEIDERS FURNUIS (k) geschikt is, dat is om in te distilleeren (i) met Langhalzen, of bekleedde glazen helmen, worden 'er twee yzeren staven dwars over het vuur geplaatst, om het vat op te zetten, welks hals in eene opening, aan de zyde daartoe gemaakt, uitkomt. Deeze opening moet gemaakt worden in de zyde, die tegen de deur, waar van hier boven gesproken is, overstaat, of ten minste zoo verre daar van daan, dat de ontvanger, op den hals van het destilleervat, buiten het Furnuis, gevoegd zynde, den Bewerker (l) niet in den weg ligge, om het vuur aan te stookken, of 'er nieuwe brandstoffen in te brengen.

De andere foort van Wind-Furnuis heeft gemeenschap, door eene opening in zyn agterste deel digt aan 't bovenend, of met eene regtopgaande pyp van 't Furnuis zelve, of met den schoorsteen van de kaamer; in welk laatste geval alle andere doortogten, of gaten, tot den schoorsteen moeten toegestopt worden. Hier dient de mond van 't Furnuis voor een deur, welke naar gelegenheid met een plaat of tegel moet gedekt worden. Deeze foort van Furnuizen worden gemeenlyk gebruik tot het maaken van aftrekkels in smeltkroezen.

Deeze laatste toestelling, door den mond van 't Furnuis vry te laten, geeft het gemak van 'er een kookende of uitdampende pan in te laten; met nog een koperen Distilleerketel, een yzeren pot om hartshooren te distilleeren, een yzeren zandpot, of ander diergelyk vat, van zulk een maaksel, dat zy op hunne randen in 't Furnuis kunnen gezet worden. De mond dus bezet zynde, moet 'er een deur op zyde gemaakt worden, om het vuur aan te stookken en brandstoffs by te boeten.

Wanneer een Furnuis van deeze foorte alleen tot een ZANDBAD geschikt is; zoo is gemakkelyk, het zand te plaatfen op eene lange yzeren plaat, die van een steunsel van hardsteen, of metselwerk, aan wederzyden voorzien is. De mond van het Furnuis moet, aan 't eene einde van deeze plaat, digt geslooten zyn; en de buis, door welke het Furnuis gemeenschap heeft met zynen schoorsteen, moet verlengd, en onder de plaat heen geleid worden; zodat de plaat de bovenzyde van de buis uitmaake. In deeze foorte van Zandbad kunnen trekfels enz. welken

(i) Infusiones, (k) Reverberatorium, (i) Distillatio, (l) Operator.

ken verschillende trappen van hitte vereiffchen, te gelyk gezet worden; want de hitte neemt trapswyze, van 't eene einde tot het ander over het geheele Furnuis, af.

Als men groote vaten, als *Distilleerketels*, en yzeren potten, om hartshoorn en sterk water te distilleeren, in de Furnuizen vast maakt; laat men gemeenlyk een groot gedeelte van den bodem op vast metselwerk rusten.

Dus laaten deeze, en ook andere, groote vaten, welker bodem klein is, naar evenredigheid van hunne hoogte, en welker gewigt, als ze met vogt beladen zyn, vordert, dat ze voor een groot gedeelte dus ondersteund worden, maar eene kleine oppervlakte van den bodem aan de werking van 't Vuur, van onderen, bloot gesteld. Om dit nadeel voor te koomen, leidt men de hitte, die aan 't voorste einde van een langen nauwen Rooster opklimt, door eene schroefwyze buis, rondom het gantsche vat, zoo dat de buis aan 't boven einde met den Schoorsteen gemeenschap hebbe.

Het gewigt der potten, om hartshoorn en sterkwater te distilleeren, als zy groot zyn, wordt voor een groot gedeelte gedragen door sterke yzeren bouten, of uitsteekende pennen, welken rondom de pot, op gelyke afstanden, in 't metselwerk vast gemaakt, naa het midden toe reiken; zoo dat 'er minder ondersteuning van onderen noodig zynde, een grooter oppervlakte van den breeden bodem aan de onmiddelyke werkinge van 't vuur bloot gesteld blyve.

Indien een *Furnuis*, welk door eene zydbuis met zynen schoorsteen gemeenschap heeft, gelyk in het *Zandfurnuis* hier boven beschreven, tot eene aanmerkelyke hoogte, boven dat gedeelte, waar deeze buis 'er inkomt, wordt opgetrokken; en als het dan tot boven aan toe met brandstofte wordt opgevuld en dicht toe gedekt; zal de brandstof niet hooger branden, dan tot den boven kant van de buis, door welke de lucht uitgaat; en naar evenredigheid dat dit laagste gedeelte der brandstoffen verteerd wordt, zal het zelve door het bovenste, dat in zyne plaats valt, worden aangevuld.

Derhalven kan men, in dit Furnuis, *ATHANOR* genaamd, een zeer langen tyd, zonder eenige oppassing, een bestendig vuur onderhouden.

De tooren van den *Athanor*, of dat gedeelte van 't Furnuis, welk de brandstof bevat, wordt doorgaands, naa onderen, wat wyder gemaakt, op dat de koolen des te beeter daar uit mogen vallen; doch niet zoo veel, dat het gedeelte, welk in 't vuur op den grond ligt, al te sterk zoude gedrukt worden. Men maakt ook eene kleine opening tegen over de buis of pyp; of eene menigte van openingen naar dat het maakfel van 't Furnuis is, en de graad van hitte vordert, om lucht te verschaffen; welke op deeze wyze veel gemakkeliker kan ingelaaten worden, dan door den Rooster; dewyl de tusschenruinitens van den Rooster met den tyd door de asche verstopt worden.

Dit Furnuis is alleen geschikt om lichaamen buiten het zelve heet te maaken. Deszelfs buis of pyp, gelyk by het *Zandfurnuis* al reeds beschreven is, gaat onder een *Zandbad*, of *Waterbad* door; aan 't voorste einde van 't welke zy regt opreikt tot zulk eene hoogte, als bekwaam is, om genoegzaamen trek van lucht door het vuur te maaken.

De pyp mag wel zoo wyd weezen, als de geheele hoogte van de vuurplaats is. Een *Register*, of schuifplaat, tusschen de pyp en het Furnuis geplaatst, stelt ons in staat, om deeze hoogte, en gevolglyk ook de kragt van 't vuur naar ons welgevallen te vermeerderen of te verminderen. Indien de ruimte, die beneden de pyp tot den grond toe is, afgeslooten wordt, zal de hitte in deeze holte nog groot genoeg zyn, om ze tot eenige nuttige gebruiken te bezigen.

Wat de *Bouwstoffen* der Furnuizen betreft; de vaste worden van metselwerk toegesteld, en dicht saamengevoegd door eenige goede leem of kley. Een zeker soort van leem, of kleiagtig mengsel, welk van eene bekwaame taaiheid is; en welk, als 't met water tot een bekwaam beslag gemaakt en wel bewerkt is, niet aan de vingers kleeft, en als 't geheel doordroogd is, niet barst noch smelt in een geweldig vuur, is zeer bekwaam tot dit gebruik: de zuivere en

taaijer kley, vereifchen, dat derzelve taaiheid verminderd worde, door een bymengfel van zand, of liever van dezelfde foorte van kley, die verbrand en grof vergruisd is.

Kleiner draagbaare Furnuizen worden gemaakt van sterke yzeren of koperen platen, een duim dik, of meer, met dezelfde foorte van kleyagtig mengfel beftreeken; welk tot dat einde met wat paarden mist, gekapt stroo, of gefneden haar of touw, moet beflagen worden.

Zeer gemakkelyke draagbaare Furnuizen voor een middelmatig uitgestrekt gebruikt, kunnen ook gemaakt worden van de grootste foorte der gemeene potlooden fmeltpotten; door een deur 'er in te snyden, tot een afchkuil, by den bodem van de pot; nog eene andere boven deeze voor de vuur plaats, waar door men eenen Rooster inbrengt, die van yzer, rond en van zulk een fatfoen gemaakt is, dat hy tuffchen de twee deuren vast kan blyven liggen. Een byzonder bericht van de wyze om deeze Furnuizen, tot verschillende gebruiken, toe te stellen, kan men vinden in het *I. Deel* van de *Philosophifche en Kunstkundige Handelingen*, (*m*) onlangs uitgegeeven.

Van de Baden.

Wanneer 'er een sterke graad van hitte vereifcht wordt, gelyk in 't smelten van metaalen enz. wordt het vat, dat de stoffe van 't onderwerp bevat, tuffchen de brandende brandstoffen, of onmiddelyk 'er boven gezet: en dit wordt genoemd in een open vuur te werken.

Als een kleiner hitte genoeg, en het vat, welk men gebruikt, van glas, of van de brofchste foorten van aardenwerk is, gebruikt men het *zandbad*, of *waterbad*, om het vat voor de onmiddelyke werking van 't vuur te beschermen, en de hitte gestaadiger te maaken.

Beide deeze *Baden* hebben hunne voordeelen en ongemakken. In *water*, is de hitte overal gelyk, in alle de deelen van de vloeistoffe; daar dezelve, in *zand*, in de verschillende deelen van eene regtopgaande lyn verschillen; van onderen naa boven verminderende. Men kan niet maaken, dat het *Water*, boven eenen zekeren graad, hitte aanneeme, of tot de vaten, die 'er in gezet worden doorlaate; te weten, die genoeg is om het te doen kooken; en hierom is men ook door 't zelve met derdaad beveiligd tegen het gevaar van eene al te groote hitte, in zulke bewerkingen (*n*), waar in het voortbrenghel zoude benadeeld worden door eene hitte, die grooter is, dan die van kookend water: Doch dit voordeel maakt het zelve onnut voor bewerkingen, die eene grootere hitte vereifchen, en voor welken, noodzaakelyk, zand of andere diergelyke vaste middelstoffen (*o*) moeten gebruikt worden. Ook is dit gemakkelyk in een *Zandbad*, dat men de hitte geredelyk kan verminderen of vermeerderen by een byzonder vat, door het zelve hooger uit het zand, of dieper in het zelve te zetten; zoo dat verschillende onderwerpen, op een en 't zelve vuur aan verschillende graden van hitte kunnen blootgesteld worden; en dat het de *Vaten* gestadig even heet houdt. Het *Zand*, welk men verkieft, moet een heel grof korlig foort zyn, van de fynste korls door wasschinge, en van de kleine steentjes door een zeef, gezuiverd zynde.

Van het bekleeden van Glazen en van Leemen.

Sommige bewerkingen (*p*) vereifchen, dat ze in glazen vaten in een bloot vuur gedaan worden. Hier toe moet men *Vaten* van het dunste glas verkiezen; want deezen verdragen het vuur, zonder te barften, veel beeter, als de dikken en die sterker schynen.

Alle *Glazen*, of andere *Vaten*, die in 't vuur kunnen barften, moeten zorgvuldig buigzaam ge-

(*m*) *I. Part of the commercium Philosophico-Technicum.* (*n*) *Operationes.* (*o*) *Intermedia.* (*p*) *Processus.*

gemaakt worden, dat is langzaam en by trappen aan de hitte blootgesteld: en als de bewerking ten einde gebragt is, moeten ze wederom even langzaam aan de koude worden blootgesteld; op dat de bereiding (*g*), wanneer het Vat breekt, niet verlooren worde, gelyk in sommige opheffingen (*r*) gebeurt: in dit geval is het raadzaamer, het heete glas schieyk aan de koude lucht bloot te stellen, waar door het wel haast zal barsten, dan het te waagen, om de opgehevene stoffe, (*s*) door eenen slag, weder, met de heffe (*t*) te laten vermengen.

Tot een voorbehoedfel tegens de geweldige hitte van het vuur, en om voor te koomen, dat de koude lucht het Vat niet raake, by 't aanboeten van nieuwe brandstoffs enz. moet het Glas bestreeken worden, tot de dikte van omtrent een halve kroon, met *Windsorsche* kley, met water tot een bekwaam mengsel week gemaakt, en met wat paerden mist, of met dat ander mengsel van kley, boven vermeld, beslagen.

Deze Mengfels dienen ook, als een Leem, om de saamenvoegingen der Vaten digt te sryken, by het distilleeren van vlugge Zouten, en geeften van dierlyke lichaamen: by het distilleeren van zuure Geesten, moet de stoffe vogtig gemaakt worden met eene ontbindinge van vast Loogzout in plaats van water. Voor de meeste andere distilleeringen en gebruiken zyn een stuk van een natte blaas, of een beslag van meelbloem en water, of van lynzaad meel, (dat is de koek, die na het uitperffen van lynolie overblyft) genoegzaame bestrykfels. De weinige eenvoudige Leemen of bestrykfels, die hier beschreven zyn, zullen bevonden worden te beantwoorden aan alle de oogmerken van veel werkelyker mengfels, die met veel omslag by de Stookkundige Schryvers beschreven en, tot deeze gebruiken, aangeprezen worden.

Van de Vaten.

Het zoude overtollig zyn, hier te treden in eene byzondere optelling van de Werktuigen der (*u*) Kruidmengkunst; dewyl we in 't volgende Hoofddeel gelegenheid zullen hebben om de voornaamsten derzelve te melden; wanneer wy van de verscheidene bewerkingen zullen spreken, tot welken zy moeten dienen. Hier ter plaats zal ik den Bewerker (*v*) alleen eenige weinige waarfchouwingen geeven, met betrekking tot de *Stoffe* der Vaten, die bestemd zyn, om het onderwerp te bevatten:

METALE VATEN, uitgenomen die van goud, of zilver, gemaakt zyn, worden door de zuuren verbeeten, zelfs door de zagtste uit het Ryk der planten. Die van *Koper* worden ook verbeeten door loogzoutagtige vogten (*x*), en door sommige Vogten van onzydige zouten, (*y*) gelyk dat van *Ammoniac*. (*z*) Zout: ondertusschen is het opmerkelyk, dat de Zuuren van planten geene zoo groote werking doen op deeze metalen door het Kooken, als dat ze 'er koud in staan; want limoen-sap zelfs kan in een zuiver koper vat gekookt worden, zonder dat het eenigen smaak of kwaade hoedanigheid aanneemt; daar het, koud in het zelve staande, wel haast zoo veel 'er van oploft, dat het eene verderfelyke besmetting aanneeme. Het Tin, waarmede koperen Vaten doorgaands bestreeken worden, geeft insgelyks eene merkelyke bezwangering (*a*) aan de zuure sappen; en deeze bezwangering is waarfchynelyk ook niet onschadelyk; voornaamelyk, als 'er een gedeelte lood, gelyk doorgaands geschiedt, met het tin vermengd is.

De gemeene **AARDEN VATEN**, zyn van een los en gaatagtig maakfel, en hier van daan zyn ze instaat om eene groote menigte van zekere Vogten in te trekken, byzonderlyk die van de zoutagtige soorte zyn; welke wel haast vertoonen, dat ze door de Vaten heen gedrongen zyn,

(*g*) *Preparatio.* (*r*) *Sublimationes.* (*s*) *Materia sublimata.* (*t*) *Feces.* (*u*) *Instrumenta Pharmaceutica.*
 (*v*) *Operator.* (*x*) *Liquores alcalini.* (*y*) *Neutrales.* (*z*) *Sal ammoniacum.* (*a*) *Impregnatio.*

I. DEEL.

E

zyn, door als zoutagtige uitbloefels aan de buiten zyde uit te schieten. Van de VERGLAASDEN, wordt het verglaasfel door de zuuren afgebeeten, zoo wel door azyn en de zuure sappen van Vruchten, als door de sterker zuuren uit het Ryk der Delfstoffen (b). En dewyl dit verglaasfel voornaamelyk bestaat uit lood tot glas gebrand; zoo moet de bezwangering, welke het aan zulke vogten mededeelt, van eene gevaarlyke soorte zyn. Wanneer Azyn eenigen tyd in een verglaasd aarden vat gekookt is, zal hy, verdikt (c) zynde, oprecht *Sacharum Saturni* uitleveren; dat is een Zout, uit lood en het zuur van den Azyn saamgesteld, waar van hier na breder zal gesproken worden.

De Vaten, welken, wegens hunne hardheid en vastheid, STEENWERK genoemd worden, zyn in eene groote maate vry van de ongemakken, waaraan de groover aardene onderhevig zyn. Derzelve verglaazing, welke een deel is van de kley zelve, door middel van den rook van gemeen zout in de oppervlakte van 't Vat tot glas gebrand, schynt tegen de zuuren bestand te wezen.

GLAZEN VATEN ondergaan geene verbyting, noch geeven geene besmetting in eenige Kruidmengkundige bewerkingen (d). Deezen moeten derhalven, in zulke bewerkingen, die derzelve gebruik toelaaten, de voorkeur hebben.

Van de Gewigten.

Twee verschillende soorten van Gewicht worden in dit Land gebruikt; de eene in den Koophandel van Goud en Zilver; de andere by na in alle andere dingen, buiten die. De eerste soort noemen wy *Troys*, en de andere *Averdupois* Gewicht. (e).

De Goudsmits verdeelen het *Troys*-pond in twaalf Oncen; het Once in twintig penningwigjes; en het penning-wigtje in vierentwintig greinen. Het *Averdupois* pond wordt verdeeld in zestien Oncen; en het Once in zestien deelen, *Drachmaas* genoemd.

Het pond der Londensche en Edinburgsche Apotheken, (van 't welke men, in dit Werk alleen gebruik gemaakt heeft;) is dat van de Goudsmits; en wordt op de volgende wyze verdeeld;

Het Pond	} houdt {	Twaalf Oncen.
Het Once		Agt Drachmaas.
Een Drachma		Drie Scrupels.
Een Scrupel		Twintig Greinen.

Het medicinaal of *Troys*-pond is kleiner, als het *Averdupois*; maar het Once en het Drachma is grooter. Het *Troys*-pond houdt 5760 Greinen; maar het *Averdupois* 7000 Greinen. Het *Troys* Once houdt 480 Greinen; het *Averdupois* slechts 437½. Het *Troys* Drachma 60; het *Averdupois* Drachma wat meer dan 27. Elf Drachmaas *Averdupois* zyn gelyk aan vyf Drachmaas *Troys*; twaalf Oncen *Averdupois* omtrent aan elf Oncen *Troys*; en negentien pond *Averdupois* aan wat meer dan drieëntwintig ponden *Troys*.

Deeze verschillen in onze Gewigten hebben veele verwarring veroorzaakt, in de beoeffening der Kruidmengkunst. Want, dewyl de Grossiers en Drogisten by het *Averdupois* Gewicht verkoopen; zoo hebben de Apothekers, in 't algemeen, geene grootere Gewigten, die naar het *Troys* pond geschikt waren, gehouden, dan twee Drachmaas; gebruikende voor alles, wat daar boven loopt, het *Averdupois*. Hier door heeft men, waarschynlyk, in alle de saamenmengfels, waarin de inmengfels ten deele by ponden, ten deele by Oncen werden voorgeschree-

(b) *Regnum minerale*. (c) *Acetum inspissatum*. (d) *Operationes Pharmaceuticales*. (e) *Averdupois*, of eigentlyk, *Avoir-du-pois* Gewicht heeft XVI Oncen in 't pond. 108 zulke ponden doen t'Amsterdam honderd ponden.

schreeven, de evenredigheid van het eene tot het ander kwaalyk genomen; en het zelfde gebeurt, als de Voorfchriften in kleinder benamingen dan het Once, gelyk deeze onderdeelen zyn, die by de Apothekers gebruikt worden, bereid worden naar een verschillend Once. De mercuriaale pleister van de voorgaande Apotheek, en de mercuriaale Waschpleister van de tegenwoordige, houden omtrent een zesde minder Kwikzilver in, als zy volgens het *Averdu-pois* gewigt saamgesteld worden, dan zy moeten doen, volgens het *Troys* gewigt. Deeze dwaaling heeft in zoo verre de overhand gehad, datze zelfs in de voorgaande uitgave van de Londenfche Apotheek was aangenomen; doch is nu gelukkig wech genomen.

Van de Maaten.

De MATEN, by ons in de Kruidmengkunst gebruikt, zyn de gemeene Wynmaaten.

(f) Een Gallon } { Agt Pinten (*Libra*).
 Het Pint } houdt } Zestien Oncen.
 Het Once } { Agt Drachmaas.

Door een Lepelvol verstaat men in de Londenfche Apotheek, de maat van een half Once; in de Edinburgfche, een half Once gewigt in Syroopen, en drie Drachmaas in gedistilleerd Wateren.

Schoon het Pint, by de Latynfche Schryvers *Libra* of een pond genoemd wordt, zoo is 'er nochtans geen een vogt, waar van de maat van een Pint met dat gewigt overeenkomt. Een pint van Geest van Wyn, (g) in den hoogsten graad verbeterd, gaat het gewigt van een pond meer als een half Once te boven; een pint water gaat het zelve meer als drie Oncen te boven; en een pint Olie van Vitriool (b) weegt meer als twee pond en een vierde deel.

Eene Tafel der Gewigten van zekere Maaten van verschillende vloeistoffen kan in veele gelegenheden nuttig zyn, zoo wel voor den Bewerker, om derzelve evenredigheden in zekere gevallen te regelen, als om de vergelykende zwaarten der vloeistoffen zelve aan te toonen. Hierom heb ik zulk eene Tafel opgesteld voor de maate van een Pint, een Once, en een Drachma van zulke Vogten, welker zwaarte bepaald is door proeven, op welken men staat kan maaken.

De Wyn-Gallon houdt 251. teerlings duimen; des het Pint 287. houdt; het Once 113.4; en het Drachma 14.4, of een teerlings duim.

ONTVLAMBAARE GEESTEN.

Spiritus inflammabiles.

	Pint ge- wigt.	Once- maat ge- wigt.	Drachm. maat ge- wigt.
	Once Drachm. Grain.	Grain.	Grain.
Hemelsche Geest van Wyn. <i>Spiritus Vini atbereus.</i>	11. 1. 36.	336.	42.
Hooglyk verbeterde Geest van Wyn. <i>Spiritus Vini sum- me rectificati.</i>	12. 5. 20.	380.	47.
Gemeene verbeterde Geest van Wyn. <i>Spiritus Vini recti- ficatus communis.</i>	13. 2. 70.	400.	50.
Proef houdende Geest. <i>Spiritus probatus.</i>	14. 1. 36.	426.	53.
Zoet gemaakte Geest van Zout. <i>Spiritus salis dulcificatus.</i>	14. 4. 40.	438.	55.
Zoet gemaakte Geest van Salpeter. <i>Spiritus Nitri dul- cificatus.</i>	15. 2. 40.	460.	57.

WYNEN

(f) Gallon is eene maat van vier Engelsche Quarts, of twee Stoop; of omtrent drie Amsterdamsche Mingelen; 40 Gallons doen te Amsterdam een Aam, of 120 Mingelen. (g) *Spiritus vini summe rectificati.*
 (h) *Oleum Vitrioli.*

				Gewigt der Pin- ten.	Gewigt der Once Maaten.	Gewigt der Drag- maas Maaten.
W Y N E N <i>Vina.</i>				Oncen Drachm. Grienen.	Grienen.	Grienen.
Bourgonje, <i>Burgundicum.</i>	—	—	—	14. 1. 36.	426.	53.
Roode Port, <i>Rubrum porticum.</i>	—	—	—	15. 1. 36.	456.	57.
Canary, <i>Canarium.</i>	—	—	—	15. 6. 40.	475.	59½.
UITGEPERSTE OLIËN. <i>Olea Expressa;</i>						
Olyf-Olie, <i>Oleum Olivarum.</i>	—	—	—	14. 0. 0.	420.	52½.
Lyn-Olie. <i>Oleum Semin. Lini</i>	—	—	—	14. 2. 8.	428.	53½.
WEZENDLYKE OLIËN. <i>Olea Essen- tialia.</i>						
Terpentyn-Olie. <i>Therebinthinum,</i>	—	—	—	12. 1. 4.	364.	45½.
Olie van Oranje-Schillen, <i>Oleum Corticis Aurantio- rum.</i>	—	—	—	—	408.	51.
— van Jeneverbesien, <i>Baccarum Juniperi.</i>	—	—	—	—	419.	52.
— van Rosemaryn, <i>Rorismarini.</i>	—	—	—	—	430.	54.
— van Orego, <i>Origani.</i>	—	—	—	—	432.	54.
— van Karaway Zaad, <i>Carvi Seminis.</i>	—	—	—	—	432.	54.
— van Nootmuskaat, <i>Nucis Moscate.</i>	—	—	—	—	436.	54½.
— van Zevenboom, <i>Fol. seu Summit. Sabine.</i>	—	—	—	—	443.	55½.
— van Yfop, <i>Hyssopi.</i>	—	—	—	—	443.	55½.
— van Kommyn Zaad, <i>Seminis Cymini.</i>	—	—	—	—	448.	56.
— van Munte, <i>Menthae.</i>	—	—	—	—	448.	56.
— van Poly, <i>Pulegii.</i>	—	—	—	—	450.	56¼.
— van Dilzaad, <i>Anethi seminis.</i>	—	—	—	—	457.	57.
— van Fenkel Zaad, <i>Foeniculi.</i>	—	—	—	—	458.	57.
— van Kruidnagelen, <i>Caryophyllorum.</i>	—	—	—	—	476.	59½.
— van Kaneel, <i>Cinnamomi.</i>	—	—	—	—	476.	59½.
— van Sassafras.	—	—	—	—	503.	63.

LOOGZOUTAGTIGE VOGTEN.

Liquores alcalini.

	Gewigt der Pinten.		Gewigt der Once Maaten.	Gewigt der Dragmaas Maaten.
	Onzen. Drachm. Greinen.	Greinen.	Greinen.	Greinen.
Loog van Zeep, <i>Lixivium saponarium</i> , Pharm. Lond	16. 0. 0.	480.	60.	
Geest van Ammoniac Zout, <i>Spiritus salis ammoniaci</i> .	17. 1. 10.	515.	64½.	
Sterke Zeepzieders Loog, <i>Lixivium saponarium forte</i> .	17. 6. 24.	534.	67.	
Loog van Wynsteen, <i>Lixivium Tartari</i> .	24. 0. 0.	720.	90.	

Z U U R E V O G T E N.

Liquores Acidi.

Wyn Azyn, <i>Acetum Vini</i> .	15. 3. 44.	464.	58.	
Bier Azyn, <i>Acetum Cerevisiae</i> .	15. 6. 56.	476.	59½.	
Glauber's Geest van Zout, <i>Spiritus Nitri Glauberi</i> .	17. 4. 0.	525.	65½.	
Glauber's Geest van Salpeter <i>Spiritus Nitri Glauberi</i> .	20. 2. 40.	610.	76.	
Sterke Olie van Vitriool, <i>Oleum Vitrioli forte</i> .	28. 5. 20.	860.	107½.	

VOGTEN VAN DIEREN,

Fluida animalia.

Pis, <i>Urina</i> .	15. 5. 20.	470.	59.	
Koeien Melk, <i>Lac Vaccarum</i> .	15. 6. 40.	475.	59½.	
Ezelinnen Melk, <i>Lac Asinarum</i> .	16. 0. 0.	480.	60.	
Bloed, <i>Sanguis</i> .	16. 1. 4.	484.	60½.	

W A T E R E N, *Aqua.*

Gedistilleerd Water, <i>Aqua distillata</i> .	15. 1. 50.	456.	57.	
Regen Water, <i>Aqua pluvia</i> .	15. 2. 40.	460.	57½.	
Fontein Water, <i>Aqua viva</i> .	15. 3. 12.	462.	58.	
Zee Water, <i>Aqua marina</i> .	15. 5. 20.	470.	59.	

K W I K Z I L V E R, *Mercurius.*

	214. 5. 20.	6440.	805.	
--	-------------	-------	------	--